List 34. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 24. avgusta 1894.

Politiški oddelek.

Gimnazija v Celji.

V budgetnem odseku je bil učni minister obljubil, da se osnujejo slovenske paralelke v Celji, oziroma osnuje slovenska nižja gimnazija, ako bodo dotične poizvedbe povoljne. Vidi se, da je učni minister pustil jedna vratica prosta, da se lahko umakne, ako bi videl, da bi z ozirom na politični položaj ne kazalo vladi ustreči slovenskim željam.

Sploh je težko umljivo, kakšne poizvedbe bi še bile potrebne, ako ima vlada resno voljo, ustreči nam Slovencem. Slovenske paralelke v Mariboru so se dobro obnesle, to je priznal že minister sam, in slovenskih dijakov je pa na celjski gimnaziji tudi dovolj, o tem se je tudi že minister brez posebnih poizvedeb lahko prepričal, pogledati mu je bilo potrebno le kak program te gimnazije. Da je slovensk okoliš, za kateri je odločena celjska gimnazija, to je pa gospod minister tudi že poprej lahko se prepričal iz uradnih podatkov poslednjega ljudskega številjenja. Jasno je torej, da poizvedovanja tukaj ne morejo imeti druzega, kakor stvar zavleči, ali jo pa preprečiti, ko bi se pojavil hud upor v nemškem prebivalstvu. Zato je po našem mnenji pač že prezgodaj govoriti o kaki pridobitvi v tem oziru.

S svojim postopanjem je vlada vso stvar si le otežila. Ko bi bil minister Madejski se odločno izrekel za slovenske paralelke v Celji in takoj odredil njih osnovo, bi stvar že bila davno pri kraji. Nekaj hudih člankov bi bilo izšlo v nemškonarodnih listih, pa bi bilo vse pozabljeno. Tako so se pa začele agitacije proti osnovi slovenskih paralelk oziroma slovenske gimnazije v Celji, in prav nič se ne ve, če ne bodo imele kaj vspeha. Nemci so dobili pogum, ko je tako minister sam jim dal razumeti, da se vlada nikakor še ni odločila. Na Dunaji in v Gradci so imeli nemskonacijonalni poslanci shod, da protestujejo osnovi slovenskih paralelk oziroma slovenske gimnazije v Celji. Celjski mestni zbor je pa tudi sklenil protest proti temu, da bi se ustreglo Slovencem. Po časopisih se je zagnal silen krik, v kako nevarnost pride nemštvo, ako se ustreže nam Slovencem. Posebno se naglaša, da se s tem tudi rušijo načela koalicije, katera vsaki narodnosti zagotavlja njeno narodno posest, ako se osnuje gimnazija v Celji. S kako posebno temeljitostjo se vsi ti protesti pač ne odlikujejo. Vrhunec bedarije je pa protest mestnih očetov celjskih.

Pa vsaj na to ne pride, če so ti protesti utemeljeni, ali ne, temveč le na to, kak vpliv napravljajo na prebivalstvo. Vlada tudi pri pretresovanji teh ugovorov ne bode dosti gledala na njih utemeljenost, temveč le na druge politične okoliščine.

Nekaterniki mislijo, da ni pripisovati nobene važnosti tem protestom, ker izvirajo od nemških nacijonalcev, kateri nimajo dosti govoriti, ker niso v koaliciji. Nemški liberalci pa niso tako odločni proti našim trjatvam. Mi vemo, da minister Madejski ni nasproten našim težnjam, da bi rad nam pomagal do naših narodnih pravic, ako bi to bilo lahko mogoče. Kot Slovan je gotovo nam bolj naklonjen, nego je bil Gauč. On nima prostih rok, ozirati se mu je treba na koalicijo, na nemške zaveznike Poljakov. Liberalci so se tudi že precej unesli. Prepričani smo, da bi nam radi še kaj več dovolili, da jim niso zvezane roke. Liberalcem ni na tem, da se ohrani celjsko nemštvo, temveč na tem, da ohranijo svoje dosedanje postojanke. Njih politika se ne suče v prvi vrsti okrog narodnih, temveč okrog finančnih in narodnogospodarskih vprašanj. Nemški liberalci bi še posebno ne žalovali, ako bi tudi Slovenci dobili mandat celjske mestne skupine, katerega ima sedaj nemški nacijonalec. Liberalci bi se gotovo trikrat rajši odkrižali nemških nacijonalcev, nego Slovanov. Za nemštvo jim ni dosti ležeče. Tega svojega mišljenja pa ne smejo pokazati. Pod Taaffejevo vlado so toliko kričali o zatiranju nemštva in vzbujali nemški šovinizem, da se sedaj več umakniti ne morejo. Naj le povedo, da jim ni v prvi vrsti za nemško prvenstvo v Avstriji, pa bodo zgubili večino dosedanjih mandatov. Že

sedaj so jim nemški nacijonalci odtrgali mnogo mandatov, ker se nemškemu prebivalstvu zde nemški liberalci premalo nemški.

Zaradi tega se je bati liberalcem, da mnogo izgube, ako dovolijo gimnazijo v Celji. Nemški nacijonalci jih bodo razkričali za izdajalce nemškega naroda. Dasi vlada dovoli slovenske paralelke, ali bodo za to delali odgovorne liberalce, ker dva njih pristaša sedita v ministerstvu. Od tod prihaja, da zadnji čas nemškoliberalni listi pišejo proti našim terjatvam in da se je nemškoliberalni poslanec dr. Hallwich v Trutnovu se na neki slavnosti nemškega Schulvereina odločno izrekel proti slovenskim paralelkam oziroma slovenski gimnaziji v Celji. Liberalci že prete, da se naj rajši razbije koalicija, nego bi pa se udali.

Nemškim liberalcem je gotovo mnogo na koaliciji, posebno sedaj, ko valutna in volilna reforma še nista uravnani, da se ti dve veliki vprašanji uravnati po njih volji. Na drugi strani je pa vendar pomisliti, če bi naposled tudi koalicije ne žrtovali, ako gre za obstanek njih stranke. Pomisliti moramo, da se volilna doba državnemu zboru že h koncu približuje. Vsekako bodo liberalci v hudi stiski, ako bodo konservativci pritiskali zaradi celjskih slovenskih vsporednic. Zato pa smo prepričani, da bode še treba zanje hudih bojev. Vse še visi v zraku. Pisava liberalnih listov ni le samo strašenje.

Na drugi strani je pa pomisliti, če bodo konservativci naše težnje podpirali, ako bodo videli, da spravijo v nevarnost koalicijo ali pa nemško liberalno stranko. To bi utegnilo privesti do večjih prememb v Avstriji, katerih se nemški konservativci nič manj ne boje, kakor liberalci. Dunajski „Vaterland“ je zares precej odločno pisal o tej stvari, ali vendar se je bati, da naposled konservativni klub nas pusti na cedilu. Res bi potem slovenski poslanci morali izstopiti iz Hohenwartovega kluba. Toda sedaj niso več Slovenci odločilni faktor v koaliciji, posebno ker ni verojetno, da bi izstopil še grof Hohenwart. Nanj pa slovenski poslanci ne morejo več tako lahko pritiskati, od kar ima v žepu zaupnico gorenjskih volilcev, ki mu izrecno zaradi tega izrekajo zaupanje, ker je sklopil koalicijo. Ti volilci tudi ne morejo siliti grofa Hohenwarta, da bi zaradi celjskih slovenskih paralelk spravljal v nevarnost važno delo, katero so sami izrecno odobrili. Zato pa mi ne spadamo mej tiste optimiste, ki mislijo, da so slovenske vsporednice oziroma slovenska gimnazija v Celji že zagotovljene. Veseli pa bodemo, ako se morda uresniči.

Politični pregled.

Verska šola. Mej konservativnim „Vaterlandom“ in pa liberalnimi listi je še vedno neka polemika zaradi papeževega pisma do avstrijskih škofov. V tem pismu se je papež pohvalno izrekel o nekem govoru učnega ministra, v katerem je mej drugim zagovarjal tudi sedanjo šolo. Liberalni listi iz tega sklepajo, da je papež odobril novodobno šolo v Avstriji, in da je ves boj proti novodobni šoli bil povsem nepotreben „Vaterland“ se sklicuje, da je dobil od dobro poučene strani zatrdilo, da papež ni s svojim pismom hotel odobriti sedanje šole, temveč so se njegove besede ozirale samo na nekatere druge stavke ministrovega govora, ki so bili cerkvi prijazni. „N. F. P.“ pa sedaj poprašuje, kdo je tista zanesljiva stran, ali „Vaterland“ pa tega neče razodeti. Kar se tiče dotičnega govora, mi moramo omeniti, da so nekateri strogo katoliški listi napadali ministra zaradi tistega govora, zaradi katerega ga je papež pohvalil. Sedaj se pač moramo vprašati, kako je vse to nasprotje mogoče? „Pol. Fragmente“ mislijo, da so škofje papeža napak poučili, želeč od njega dobiti nekako odobrenje koalicijske politike, da bi potem konservativci papeževo izjavo porabili proti nasprotnikom koalicije. Če je to res, mi ne vemo vso stvar smo nepristranski povedali, potem pa naj sodijo čitatelji sami.

Izjemno stanje v Pragi. — Ministri so imeli od sobote do ponedeljka več posvetovanj. Nekateri listi so hoteli vedeti, da se je pri teh posvetovanjih razpravljalo o izjemnem stanji v Pragi. Nekateri časopisi so že izrazili nado, da se izjemno stanje odpravi dne 13. septembra, ko začne zopet poslovati porotno sodišče v Pragi, ker vlada ni dobila od državnega zbora dovoljenja, da bi se še nadalje ustavile porotne sodbe. Vladni listi pa sedaj povedo, da se ministri niso posvetovali o izjemnem stanji v Pragi, da pa to ostane še dalje v veljavi, ako se kaj stvari ne premene. V nemškem taboru je seveda veliko veselje, da se podaljša izjemno stanje. Liberalni listi so že poprej Mladočehe razkričali kar za anarhiste, da izjemno stanje ostane. Sploh pa moramo reči, da izjemno stanje ni dosti pomagalo. Nekaj mladih ljudij je res prišlo v ječo, ali radikalizma pa na Češkem ž njim niso iztrebili. Skoro bi rekli, radikalna smer sedaj na Češkem še bolj prevladuje, nego je poprej. Pač so nekateri širokoustneži malo mirnejši postali, ali zato so pa drugi še odločnejši življi nastopili.

Liberalci so jako v skrbeh. Razpisane so volitve v treh okrajih kateri so dosedaj veljali njim za zagotovljene, v jednem na Štajarskem in v dveh na Koroškem. Sedaj se pa kaže, da so ti trije mandati zanje v nevarnosti. Na Koroškem so prvotne volitve precej ugodno izpale za krščanske socijaliste, na Štajarskem pa ima precej upanja nemški nacijonalec, da zmaga. Če liberalci propadejo, bode to hud udarec ne le za liberalce, temveč za koalicijo samo. Liberalci bodo potem morali bolj naglašati nemškonarodno stališče, da se obdrže in s tem pa koalicija nemogoča postane. Kako da so liberalci razdraženi, kaže pisava liberalnih glasil. „N. Fr. Pr.“ se zaganja v „Družbo sv. Mohorja“, da je izpodkopala stališče liberalcem na Koroškem Dolži družbo, da se peča s politiko in razširja nazore, ki se ne vjemajo s sedanjimi državnopravnimi razmerami v Avstriji. Namen temu napadu je očividen, da bi radi oblastvo nahujskali proti družbi, kar se pa jim pač ne bode tako lahko posrečilo. Na samo neosnovano sumničenje tudi koroška vlada ničesar ukreniti ne more.

Ogersko. — Ogerski škofje posebno knez primas, nikakor ne kažejo posebnega veselja, z vso odločnostjo ustavljati se vladi. Nekateri katoliški listi jih zaradi tega že napadajo. Nekateri celo hočejo videti, da se že mej višjo in nižjo duhovščino glede cerkvene politike kaže neki razkol. Vladni listi so pa te dni prinesli novico, da je knez primas Vaszary dobil od papeža povelje, da naj duhovščina opusti vsak daljši upor proti sedanji ogerski vladi. Da so to mnogi ljudje verjeli, je naravno, ker se škofje nič ne ganejo Dunajski „Vaterland“ je pa od zanesljive strani izvedel, da papež ni dal tacega povelja. To so se le izmislili privrženci sedanje vlade. Papež le čaka, kaj storé knez primas in drugi ogerski škofje. — Stvar je torej jasna, ogerski škofje imajo svobodno roko, le od njih je torej odvisno, če se upor z vso silo nadaljuje. Če škofje porabijo svoj vpliv, še lahko vladi marsikak račun preprečijo, ker se po ministrovi obljubi morajo cerkveni zakoni skupno predložiti sankciji. Ako gospodska zbornica zavrže katerega teh zakonov, pa je konec liberalne slave.

Italija. — Obsedno stanje na Siciliji so odpravili, toda ubogo ljudstvo ni s tem veliko pridobilo. Peščica bogatih posestnikov, katerih pravcati sužnji so ostali stanovniki na Siciliji, izsesavali bodo nadalje uboge trpine. Vlada je sicer že izprožila misel, da naj bi se zemljišča razdelila in bi tako postal vsak kmet samosvoj gospodar, toda veliki posestniki se taki razdelitvi upirajo. Z ozirom na to, da so krivičnosti v Italiji že na dnevnem redu, je verojetno, da se bo vlada na ljubo velikim posestnikom umaknila s svojim predlogom. Da bi nesrečne Siciljane kralj vsaj nekoliko pomiril, je pomilostil malone za vso kazen one, ki so bili obsojeni zaradi izgredov. Tudi je kralj odredil, da se njegov sin in prestolonaslednik princ Viktor Emanuel preseli v Palermo, kar so Sicilijani tako želeli. Princ prevzame v Palermu poveljstvo edne divizije pehote

Bolgarija. — Sedma obletnica, odkar je zasedel Koburžan bolgarski prestol, vršila se je dne 14. t. m. v Sofiji jako sijajno. Obhajale so se tem povodom razne slavnosti in veselice, mesto pa je bilo na večer razsvetljeno. Knez je pomilostil več navadnih hudodelcev in vse politične obsojence, ni pa pomilostil Kasavelova, ki ni hotel prositi za pomiloščenje. — O položaji mej Rusijo in Bolgarijo pišejo vedno listi, i to ruski in bolgarski. Eni vedo povedati, da je sporazumljenje lahka stvar, drugi zopet zatrjujejo, da se sporazumljenje ne bo dalo dovršiti, dokler vlada v Bolgariji Koburžan in v Rusiji car Aleksander III. Naj bo to ali ono, gotovo je, da so nesporazumljenja krivi na obeh straneh faktorji, ki hrepene vedno le po lastnem dobičku. — V ministerstvu samem pojavilo se je neko nesporazumljenje. Lahko je mogoče, da se vresničijo Stambulove trditve, da sedanja vlada ni mogoča dolgo se obdržati.

Belgija. — Meseca oktobra se vrše volitve v poslansko zbornico. Pripravlja se vse za te volitve, pri katerih na podlagi občne volilne pravice prvikrat stopijo v volilni boj tudi delavci, ki bodo najbrže imeli tudi odločilno besedo. Zaradi tega se vse stranke potegujejo za njihove glasove. Konservativci in liberalci hočejo delavsko stranko za se pridobiti. Delavci vedoči, da so odločilni, postali so prevzetni in se nočejo meniti za nobeno stranko temveč hočejo samostojno stopiti v volilni boj. Liberalci bodo najbrže popolnoma propali pri volitvah, ker sami brez delavcev (socijalistov) ne morejo prodreti. Konservativci dobili bodo bržkone večino v zbornici.

Azija. — O kitajsko-japonski vojski prihajajo toli negotova poročila, da se ne more jasno vedeti, v kakem tiru je cela zadeva. Poročila vedo povedati o vspehih Japoncev, zopet druga pa o sigurnosti Kitajcev, katerim Japonci ne morejo blizu. Gotovo je, da so Japonci že parkrat natepli posamezne oddelke kitajske vojske, toda gotovo je pa tudi, da so te zmage le mimo idoče in brez posebnega pomena z ozirom na prostrano kraljestvo Kitajsko. Tega ne bode Japoncem lahko moč vso si podjarmiti; Japonci bodo že opešali, dočim velika Kitajska še velike izgube ne bo imela. — Japonci so močno vneti za vojno in razljuteni nad Kitajci. Japonska vlada vzame 50 milijonov dolarjev na posodo. Posojilo japonski kapitalisti mnogobrojno in navdušeno podpisujejo.

Obrtnija.

Obrtni strokovni šoli v Ljubljani.

(Konec.)

Na strokovni šoli za lesno obrt učili so se sledeči predmeti: veronauk, nemščina, slovenščina, računstvo, geometrija, mehanika in elementarno strojeslovje, tehnologija lesa, obrtno knjigovodstvo, poslovni sestavki, arhitektonsko oblikoslovje, elementarno prosto risanje, geometriško risanje, projekt risanje in nauk o sencah, prosto risanje po modelih, strokovno risanje, modeliranje, tehnična dovrševalna dela, lepopisje in praktičen pouk.

Šolo za obdelovanje lesa je pohajalo koncem leta 46 rednih učencev, 7 hospitantov, v javno risarsko šolo je pa bilo vpisanih 50 učencev. Izmej rednih učencev je bil pri 37 vspeh povoljen, 2 nepovoljen, 4 imajo ponavljalni izpit, 3 niso klasificirani. Po maternem jeziku je bilo ob začetku leta 49 Slovencev in 2 Nemca, hospitantje so pa bili sami Slovenci.

Visoko c. kr. naučno ministerstvo je z ukazom z dne 30. maja 1894., št. 1650, javilo vodstvu strokovne šole za umetno vezenje in šivanje čipek, da je v principu zadovoljno z otvoritvijo posebnega ateljeja za absolventinje zavoda. Na tretji in zadnji letnik se ima namreč priklopiti posebni oddelek, ki bode dal absolventinjam priliko, vežbati se na večjih naročenih delih in jim olajševal prestop v samostojno, praktiško delovanje. Tak atelje bode ustrezal že večkrat izraženim željam ter bode dajal strokovne šole namenom primerno dovršitev.

Asistentinjo Terezijo Wennig je visoko naučno ministerstvo imenovalo za strokovno učiteljico od 1. jan. 1894. dalje ter ji izročilo samostojni pouk v II. letniku.

Učne moči so v interesu zavoda izdelale same, kakor tudi s pomočjo spretnejših učenk marsikako delo, s katerim so pospeševale namene šole. Tu naj bodo omenjena nastopna privatna dela:

Strokovna učiteljica Ivana Föderl je izdelala mnogo monogramov v zlatem in belem vezenji, naredila več šivanih čipek, izvršila dva mašna plašča, antependij in cerkveno bandero, poslednje deloma s sodelovanje M. Hlavke.

Strokovna učiteljica M. Hlavka je dovršila več cerkvenih paramentov v zlatem vezenji in preskrbela potrebne risbe za dela III. letnika.

Strokovna učiteljica Terezija Wennig je napravila razne vezenine, med temi velik pečni zastor in velum v bogati zlati tehniki.

Učitelj risanja I. Zeplichal je napravil risbe raznih grbov in jednega vzornega prtiča za pouk v III. letniku, risal razne ornamente za praktiški pouk v I. letniku, izumil za stolno cerkev v Ljubljani sliki za oltarni prt: „Abrama blagoslovi Melhizedek“ in „Izaka žrtvovanje“ (zvršila ji je domača umetna vezilja gspdč. Fr. Suhadolec); dalje je izumil in narisal nabožno-simboliško sliko, vpodabljajoča staro in novo zavezo.

Učiteljice so bile vrhu tega napravile dne 9., 10. in 11. decembra 1893. privatno izložbo svojih del in del nekdanjih svojih učenk. Vodstvo jim je v ta namen prepustilo šolsko risalno dvorano. Mnogoštevilne objekte cerkvenega in posvetnega umetnega vezenja in šivanja čipek je ogledalo veliko občinstva.

Končno je omeniti na tem mestu, da je bila učenka Czerny Adela na svetovni razstavi v Čikagu premijirana za jedno svojih del. Razstavila je namreč pečni zastor v slikanji z iglo, katerega je naredila na šoli. Odlikoval

se je ta objekt po točni risbi in ugodno ubranih barvah, po brezhibnem delu in umetniškem shvatenji.

Koncem šolskega leta so dobile naslednje učenke III. letnika odhodna izpričevala: Arko Ema, Fermantin Terezija, Hoffmann Viktorija, Knez Marija, Lindtner Martina, Pirc Ana, Rus Pavla.

Učila so se sledeči predmeti: Elementarno risarje, strokovno risanje, prenašanje vzorov, rezanje oblik, krojno risanje, veronauk, nemščina, slovenščina, računstvo, knjigovodstvo, umetno vezenje, šivanje čipek.

V oddelkih za umetno vezenje se je učilo: Holbeinova tehnika, jednakostranski križasti in pločast vbod, raznovrstno vozlanje in pramanje, kitasti in čopasti vbod, perzijsko à-journo delo, rdeče vezenje, tamburovanje, jednostavno belo vezenje, arabska in janinska tehnika, fino belo vezenje, broderie d'Espagne, kineško dvostransko pločasto vezenje, aplikacija, zlato vezenje, japonsko in kineško pločasto vezenje in eventualno druge orijentalske tehnike, izvrševanje raznih del umetnega vezenja, punto tirato (nitkana čipka), punto tagliato (rezana čipka), vzorni prtiči za čipkaste vbode, filigranska čipka, filet-guipure, point-lace, point-gaze, reticella-čipka, filet antique, izvrševanje raznih šivanih čipkastih del, point de Venise, Rosalina, izvrševanje raznih šivanih čipkastih del.

Raznih učenk je bilo koncem leta 29, hospitantinj pa 22. 24 jih je izdelalo s povoljnim uspehom, 2 nepovoljni in 3 so ostale neizprašane. V začetku leta je mej rednimi učenkami bilo 32 Slovenk in 3 Nemke, mej hospitantinjami pa 12 Slovenk in 8 Nemk, 1 Poljakinja in 1 Lahinja.

Šolsko leto 1894/95. se prične dne 18. septembra 1894. s slovesno službo božjo.

Redni učenci in učenke, ki hočejo vstopiti v šolo, naj se v spremstvu svojih roditeljev ali njih namestnikov zglase pri podpisanem ravnateljstvu dne 16. sept. (od 9. do 11. ure zjutraj) ali pa 17. sept. (od 9. do 12. ure zjutraj ali od 3. do 6. ure popoldne). S seboj jim je prinesti odpustnico ljudske šole in dokaz, da so dovršili 14. leto svoje dobe. Roditelji, oziroma njih namestniki, se morajo tudi izreči, da bode vpisani učenec (oziroma učenka) po moči obiskoval strokovno šolo vso učno dobo.

Učenci in učenke, ki so že hodili v ta zavod, morajo se dne 17. sept. javiti s poslednjim letnim izpričevalom; frekventantje, stopajoči v II. letnik, morajo mimo tega prinesti potrdilo svojih roditeljev, oziroma njih namestnikov, da so le-ti zadovoljni s poklicem, katerega si je izvolil učenec (strugarstvo, rezbarstvo, figuralno podobarstvo, stavbinsko in pohišno mizarstvo.)

Izredni učenci in učenke (hispitantje) se takisto vpisujejo dne 17. sept., potem pa tudi med šolskim letom, kolikor je namreč še prostora.

Oddelek za pletenje košaric se bode otvoril dne 1. okt. 1894. Obiskujejo ga lahko moški in ženski učenci. Pouk v tem oddelku traja za sedaj jedno leto.

Oglasila za vstop v oddelek za pletenje košaric se vzprejemajo do dne 29. septembra 1894.

Obrtnijske raznoterosti.

Trgovski muzej v Oseku. Oseška trgovska in obrtna zbornica je sklenila, da dohodke svoje v bodočih letih porabi za osnovo obrtnega in trgovskega društva.

Pranje volnenih stvarij. S pranjem volnenih stvarij je težava. Rade se skrčijo, zgube lesk in barvo. Sedaj ga ni načina, o katerem bi se moglo reči, da zadošča vsem zahtevam. Priporoča se pa, da je lug za tako pranje jako vroč. Da se umazanost in pot popolnoma iz spodnjih jopičev odpravi, vzame se milina raztopljina, kateri se primeša nekoliko salmijaka. Za belenje volnatih stvarij je najbolj milina raztopljina, kateri se pridene nekaj boraksa. Da se ne skrčijo, naj se volnene stvarij denejo mej mehke rjuhe in dobro zmungajo. Na solncu se take stvari ne smejo nikdar sušiti. Najbolje je, če se suše na zraku, kjer je lahek prepih.

Črtice o kmetijski kemiji.

(Dalje.)

Prst.

Poleg vode in zraka je najglavnejši pogoj za rast rastlin, torej za vspevanje kmetijstva, prst. Kmetovalec mora torej poznati prst svojega posestva. Razni sadeži ne vspevajo na vsaki prsti. Po kakovosti prsti je pa treba uravnavati tudi gnojenje. Da je prst velike važnosti za kmetijstvo, to že iz skušnje vedo kmetovalci od pamtiveka, natančneje preiskave v tem oziru so se pa vendar delale še le v novejšem času, ko se je bolj razvila kemija. V starih časih so nekateri možje mislili, da je prst le stališče za rastline, da je po njih hrana veči del voda. Tega mnenja so pa pač bili bolj razni teoretiki, nego praktični kmetovalci, ki so gotovo po skušnjah sodili, da vse ne izraste iz vode in da prst sama mora tudi dajati redilnih snovij. Seveda popolnoma jasni pa niso bili ljudje o tem, dokler se ni poznal vpliv gnoja. Ker zemlja ni bila izsesana sploh niso gnojili.

Bernard Palissy (1499.) je prvi spoznal, da so raztopljine zemeljske prsti merodajne za rodovitnost. Seveda katere, tega on pri tedanjem kemičnem znanji ni mogel določiti. Štirideset let pozneje je Jethro Tull se izrekel, da je rastlinska hrana fino zdrobljena prst. Mnenja obeh so približno prava in se prav za prav skladata. Rastline dobivajo iz zemlje jedino raztopljene tvarine, ali po skušnjah so raztopljine prav za prav le v vodi zdrobljene snovi, seveda tako fino zdrobljene ali razdeljene, da bi jih z nobenim mehaničnim sredstvom tako fino razdeliti ne bilo moč.

Slavni kmetijski učenjak Thaer je učil pred dobrim petdesetimi leti, da je črna prst redilna za rastline. Po njegovem mnenji je v vsaki prsti več ali manj primešane te prsti in od tega je odvisna manjša ali večja njena rodovitnost. Sprengel je pa prvi nekaj let pozneje se izrekel, da v rastlini ne more biti ničesa, kar prej ni bilo v zemlji in učil važnost rudninskih delov za rastlinstvo. Slavni kemik Liebig je pa mislil, da rastline vse stvari,

ki se zgore, to je tiste, ki ostanejo kot pepel dobe, iz zemlje, zgorljive stvari pa iz zraka. A. Stöckhard in E. pl. Wolff sta posebno važnost pokladala na dušik, ki je v zemlji, dočim je Liebeg mislil, da na dušiku ni dosti ležeče, ker ga rastline dobe dovolj spojenega iz zraka. Vse te teorije so bolj ali manj opravičene, ali vendar imajo jedno napako, to je preveč so jednostranske. Dandanes pa vemo, da se je treba ozirati na mnoge najrazličnejše stvari, da so na rastline velike važnosti dušik pa tudi rudninske snovi.

V prsti pa niso le redilne snovi, temveč jih je mnogo več neredilnih. Skušnje pa vendar uče, da tudi te snovi niso brez pomena, temveč velikokrat odločujejo rodovitnost in kakovost zemlje. Gorkota in voda sta velike važnosti za vsako rastlino in baš te snovi rastlinam dovajajo ta dva faktorja.

Naj je v dveh prsteh tudi jednako redilnih snovij, pa vendar ne bodeta jednako rodovitni, in pripravni za jednake sadeže, ako jedna po kakovosti drugih snovij drži vodo in ostaja mrzla, druga se pa hitro posuši in ogreje. Presnavljanje in raztapljanje redilnih snovij se v tacih zemljah ne vrši jednakomerno in zatorej niso jednakomerno dobre.

Rodovitna zemlja je nastala, ko so sprhnele skale, iz katerih obstoji trdni del naše zemlje. To napravlja rodovitna zemlja še dandanes. Preminjanje gorkote, potem vpliv vode in zraka omeče kamenje, da se začno razletavati in drobiti v prst. Vsled nejednakomerne gorkote ogrevanja ali ohlajenje se kamenje razpoka in mej razpoke se udere zrak in voda, ki pospešuje razkrojanje. Voda je izpira raztopljine in odplavljive dele kamenja, pa tudi mehanično fino odtira pesek in pri zmrznenju drobi skale v manjše dele. Voda prouzročuje tudi kemične preosnove in s tem ruši kamenje.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Razglas. Vsled ukaza visoke c. kr. deželne vlade z dne 6. avgusta 1894. je visoko c. kr. ministerstvo za poljedeljstvo z odlokom z dne 21. julija 1894. št. 14425 ukazalo, da naj se tisti vinogradniki, kateri na pomlad l. 1895. amerikanske trte iz državne trtnice v Kostanjevici kupiti želijo, pri tem c. kr. okraj. glav. ustno ali pismeno brez koleka zadnji čas do 1. oktobra 1894. oglasijo. Trte se bodo po razmeri nahajajoče se zaloge in sicer samo takim naročnikom oddajale, kateri imajo vinograde v krajih, kjer je trtna uš vinograde uničila po sledečih cenah: a) rezniki Riparije sauvage in celectionè, Solonis, Rupestris in York Madeira po 3 gld. 1000 komadov. b) rezniki Riparije portalis, Pailleras, Peraer in Jaquez po 6 gld 1000 komadov. c) vkoreničene trte pa brez razločka vrste po 10 gld. 1000 komadov. Brezplačno zamorejo se trte izjemno le takrat oddati, če bi se trtni matičnjak iz kakega občinskega ali društvenega zaklada napraviti nameraval in bi bil obstanek tacega podjetja za najmanj 10 let zagotovljen.

Letina na Ogerskem. Po vladnem poročilu se je na Ogerskem pridelalo kacih 38 milijonov meterskih stotov pšenice, kacih 14 milijonov meterskih stotov rži, 12 milijonov meterskih stotov ječmena in kacih 10 meterskih stotov ovsa. Zaradi suše kaže krompir, sočivje in zelenjava slabo. V nekaterih krajih bode tudi manjkalo krme.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Bilo je že proti večeru, ko smo dospeli na postajo Trnovo. Prav nič manj, kot na postaji Matulje-Opatija, pomudil se bi bil tudi tu rad vsaj za kake ure. Od kar sem vidil (menda l. 1867.) v prvič ta kraj se mi je nekako priljubil, in prav lahko bi se vdomačil v njem. Kakor sosedna Bistrica, stoji tudi vas Trnovo, ki šteje 117 hiš. številk, ob stari reški državni cesti. Lega vasi je jako prijetna, ker opasuje nizki griček, vrh katerega stoji kakor krona stara slavna farna cerkev. (Posvečena je sv. apostolu Petru.) Sicer daje kraju to nekaki slikoviti obraz, ali dohod do cerkve mora pa zlasti o zimskem času za prebivalstvo, posebno za ostarele ljudi, vendar le težaven biti.

Trnovska fara je ena iz med najstarejših in tudi najimenitnejših naše dežele in škofije. Čas njene vstanovitve natančno ni znan. Leta 1318. je bil v Trnovem župnik Nikolaj Manfiutta. Zlasti pa je slovela trnovska fara o Valvazorjevim času. Bil je takrat kot župnik Nikolaj Salon, ki je bil ob enem škof in opat (in partibus infidelium t. j. častnega škofa in opata naslov.) Štela je oni čas fara poleg treh vikarijatov: v Knežaku, na Premu in v Pograjah še 35 podružnih cerkva, z vikarijatskimi vred tedaj skupaj 38. Iz novejših časov naj med drugim navedem, da je bila trnovska občina brž ko ne prva v naši deželi, ki je bila določila svojemu nadučitelju tako plačo, da je bila pošteni učiteljski plači vsaj nekoliko podobna. (Po mnogih drugih krajih so dobivali učitelji toliko, da je bilo za umreti preveč, za živeti pa mnogo premalo.) Zato je pa imelo Trnovo tudi vedno odlične nadučitelje, kar nam svedočijo imena: Belar, Gerbič, Govekar, Mencingar, Rant, Zarnik.

Trnovska šola je zdaj štiri-razrednica za dečke, kar pa služi kraju še v posebno častno odliko, je to, da se nahaja ondi tudi štiri-razredna nunska dekliška šola ubožnih šolskih sester de Notre Dame. Ustanovil jo je velespoštovani g. Janez Valenčič, trgovec v Trnovem, podarivši v ta namen lepo hišo, v kateri je priredil štiri učne sobe, kapelico in stanovanje za šol. sestre l. 1878. Vse to, hišo in kapelico so blagoslovili 21. okt. 1878. tedajni knezoškof mlg. dr. Jan. Kriz. Pogačar. Za vzdržavanje šol. sester naložilo se je bilo 8000 gld. v obligacijah, in brž ko ne daroval je bil tudi to znamenito svoto plemenito-dušni gospod Valenčič sam. (Letos zida imenovani gosp. dobrotnik tik samostana novo šolsko poslopje za nunsko, menda notranjo šolo, ker je v starem šol. poslopju prostor pretesen; kajti sestre imajo poleg

domačih deklic še kacih 20 rejenk na hrani in stanovanji. Sploh dajejo zvedenci tej šoli čast in priznanje, da jako dobro napreduje.)

Proti farni cerkvi na griči ozirajočemu silil se mi je v spomin tudi moj rojak † č. g. Janez Hlebš, ki pričakuje na ondotnem pokopališču glasu angeljeve trombe. Kot duhoven pomočnik v Trnovem službujoč postal je l. 1855. o času kolere, izpolnujoč svoje težavne dolžnosti, žrtva svojega poklica. Iz daljave sem poslal toraj njegovim koščicam tihi klic in voščilo: Počivajte v večnem miru!

O poletnem času je videti življenje in bivanje v Trnovim prav prijetno; — žali, da ima pa po zimi ta kraj baje tudi svojo senčno stran, namreč: huda burja ima tudi v tej okolici silno moč. Pred 10 leti odtrgala je bila pri Mali Bukovici 4 vagone od poštnega vlaka in jih prekucnila; k sreči je bilo to ravno pri stražnici nad Malo Bukovico, kjer je svet raven; potovalcem v vagonih se razun strahú ni zgodilo nič žalega. Bilo je ravno na Sv. Večer okolu 6. ure.

Ker se v duhu pomudujem že toliko časa na trnovski postaji, naj omenim še dveh rečij. Gotovo je marsikateri bralec „Novic“ že bral ali pa čul, da bi Tržačani radi speljali po vodovodu hladno rečico Bistrico v Trst in s tem preskrbeli si dobro zdravo pitno vodo. Omenjena rečica izvira tik nad vasjo Bistrico iz več močnih studencev, teče skoz vas in se izliva kakih 800 metrov pod njo v vodo Reko. Na svojem kratkem teku goni kacih 20 mlinov in žag. Tržačani hodijo že nad 20 let kupovat in se poganjat za Bistrico, in pravijo, da so v te namene potrošili že nad sto tisoč gld.; vendar do zdaj še ni nič gotovega, ali bodo vzeli vodo ali ne.

Omenim naj tudi zgoraj omenjene vode Reke. Ona izvira kot neznaten potočič v Dletu med Pograjami in Klano v Istri, teče po celi trnovsko-vremski dolini, ter se izliva pod Škocijanom (ki kipi na visoki skalnati pečini zelo enako našemu gorenjskemu bledskemu gradu [glej sliko v Valvazorjevi II. knjigi, stran 276] kmalu onkraj kranjske meje v škocijansko jamo, in priteče po tem po dolgem podzemeljskem teku še le pri Devinu zopet na površje, kjer se pod imenom Timava izliva v Jadransko morje. Starim rimskim pisateljem je bila voda Reka neki uzor vsega čudnega. Saj pa je bilo o taistih časih tudi okrog nje vse lepo. Razprostirali so se ob njej temni gozdi in divje-romantično skalovje. Naše dni pa, ko so izginile šume, zginila je tudi slava vode Reke. Zlasti od Vrem naprej okoli Škocijana, kjer postane svet bolj odprt, kaže goli Kras svoj žalostni obraz. Skalnata obrežja ravno imenovane reke so vendar ostala še vedno stara, za novo pogojzdenje teh krajev se tudi mnogo stori, — mogoče, da čez dolga leta postane ta okolica zopet bolj zanimiva in znamenita. Omenim naj še to, da za župnijsko cerkvijo v Vremah nareja Reka nekako jezero, da se lahko vozi s čolnami po njej. In tako je res, da je dežela naša v vseh treh njenih oddelkih prava „dežela čudov“: le škoda, da se vse premalo piše o tem, in da se o nas in naši lepi domovini le preveč vresničujejo besede: „Vse imamo, pa ne znamo!“

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Kongres arheologov in antropologov je te dni bil v Sarajevem. Zbrali so se bili slavni učenjaki iz raznih evropskih držav, mej njimi Ranko iz Berolina, Mortillet iz Pariza, Munro iz Anglije.

Nemščina se kot drugi deželni jezik uči na Češkem na 474, v Galiciji na 238, v Bukovini na 229, na Moravskem na 149, na Primorskem na 128, na Kranjskem na 68, v Šleziji na 50, na Tirolskem na 14 in v Dalmaciji na 2 šolah. Zanimivo bi bilo pač tudi vedeti, na koliko nemških šolah se uči kot slovanski jezik kot drugi deželni jezik.

Meteorologične postaje. Okrajna glavarstva na Štajarskem dobila so nalog, da naj posebno pospešujejo snovanje meteorologičnih postaj.

Novice.

— **Cesarjev rojstni dan** praznoval se je po celi širni Avstriji s slovesnimi sv. mašami in drugimi slavnostmi najveličastnejše. Tudi vsikdar svojemu vladarju zvesti slovenski rod je ta dan slovesno praznoval in pošiljal prevroče želje Vsemogočnemu, da bi mu predobrega vladarja ohranil še na mnogaja leta.

— **Osobna vest.** Začasni učitelj na ženskem učiteljišči v Gorici, g. Viktor Bežek je imenovan glavnim učiteljem na učiteljišči v Ljubljani.

— **Cesarsko slavnost.** V proslavo rojstnega dne Nj. Vel. presvitlega cesarja priredil je minolo nedeljo na Koslerjevem vrtu odbor za napravo vojaškega spomenika v Ljubljani združen z kranjskim vojaškim veteranskim korom veliko cesarsko slavnost. Pri slavnosti je svirala vojaška godba. Po napitnici na cesarja, ki je vzbudila splošno navdušenje, odposlal se je cesarju udanostni telegram. Cesar se je na to udanostno izjavo tudi telegrafičnim potom zahvalil. Slavnosti prisustovalo je več dostojanstvenikov. Deželnega predsednika je zastopal g. dvorni svetnik Schemerl. Čisti dohodek veselice se je odmenil za napravo vojaškega spomenika v Ljubljani.

— **Cesarska pesem.** Deželni šolski svet kranjski je naročil s posebnim razpisom, da se sme cesarska pesem, pri kateri so se udomačile razne varijante v prihodnje peti v naših šolah le po izvirnem napevu, kakor ga je priobčil „Učiteljski Tovariš“ meseca januvarija letos. Dotični napev s slovenskim teksom se dobi tudi v posebnem odtisu v Miličevi tiskarni po 4 kr. izvod.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** je od 28. rožnika do 15. mal. srpana prejela te le darove: Slavno upravništvo „Mirovo“ je poslalo zbirko „prvih kron“ v znesku 170 gld. 50 kr. vsega vkup je do sedaj vrli „Mir“ nabral 1293 „prvih kron“ za našo družbo. Novoustanovljena ženska podružnica v Krškem nas je razveselila s 100 gld., ki so deloma čisti dohodek od koncerta prirejenega pod vodstvom g. Potrebina v korist naši družbi, deloma udnina in darovi. Največ zaslug pri ustanovitvi podružnice imajo gospe M. Pfeiferjeva, J. Hočevarjeva, A. Jugovičeva, M. Kesslerjeva in gospdč. A. Schmidingerjeva. Akademiška podružnica vnetih graških velikošolcev nam je poslala 100 gld. Kakor do sedaj tri leta, tako so tudi za leto 1894. slovenski bogoslovci v Gorici poslali 100 gld. pokroviteljine. Izgledi vlečejo! G. Josip Rode, po-

sestnik v Kamniku, nam je poslal po gosp. mestnem županu J. Močniku drugo polovico pokroviteljine v znesku 100 kron. Vitanjska posojilnica pod načelništvom v. č. g župnika J. Žičkarja je v našo korist za l. 1893 obrestinosno naložila 10 gld., za l. 1894 pa 15 gld. in bo toliko časa prilagala, da se nabere za pokroviteljino potrebna vsota 100 gld. — Neumorno delavna litijska podružnica je pri občnem zboru 3. rožnika 1894 l. nabrala 79 gld., cerkniška na Goriškem pri občnem zboru 4 rožnika t. l. pa 51 gld. 40 kr., kar nam je poslal č. g kapelan Fr. Šmid. — G. Grossmann iz Novega Mesta nam je poslal 13 gld., ki jih je nabral neimenovan narodnjak iz Žužemperka ob priliki „Pravnikovega" izleta v Novo Mesto pri zaostalih pravnikih pri Štemburji v Kandiji. — Preč. g. Fr. Terenčak, dekan in mestni župnik v Brežicah, je pristopil kot ustanovnik k tamošnji naši podružnici z doneskom 10 gld Dalje so še darovali: G. M. P. v K. V. 10 K.; sl. društvo češkoslovanskih rudniških akademikov v Prokop-u v Ljubnem na Štajerskem 3 gld. 88 kr., g. J. A. po preč g. dr Lampetu 6 K v. č. g. Andrej Pavlica, stolni vikar v Gorici, 6 K., g. Stražiška 6 K. kot Ciril-Metodijski dar in za slovensko šolo v Velikovci. Neimenovanec 6 K. Zahvaljujoč se požrtvovalnim domorodcem, prosimo rodoljubno slovensko občinstvo, da bi se nas prav pogosto spominjalo, ker izdali smo letos uže več za slovenske šole, kakor so nam izročili rojaki.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Nova ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda** se je osnovala v Škofji vasi na Spod. Štajarskem. Slava zavednim Štajerkam!

— **Gimnazija v Celji.** „Vaterland" ve povedati, da je zagotovljena ustanovitev samostojne slovenske nižje gimnazije v Celji.

— **Toča** je pobila danes teden opoludne po Št. Vidu, Ježici in Črnučah v ljubljanski okolici. Tudi drugod je močan vihar, ki je divjal takrat, napravil mnogo škode pri poljskih pridelkih.

— **Šesta glavna skupščina učiteljske «Zaveze»** vršila se je ob obilni udeležbi dne 17. avgusta t. l. v Gorici. Zbranih je bilo okoli 200 učiteljev in učiteljic. Prav dobro so bili zastopani Štajarci, slabo pa Kranjci posebno Ljubljana, ki je poslala k shodu le enega samega zastopnika. Res prevelika mlačnost ljubljanskih učiteljev. Razprave so bile važne in poučne. Zborovalce je prav toplo pozdravil vladni zastopnik. Zabave prirejene tem povodom, so bile kaj dobro obiskane. Banketa se je udeležilo do 150 osob Posebno navdušeno je bil sprejet dr. Gregorčičev govor. V govorih povdarjala se je sicer tudi sloga mej duhovskim in učiteljskim stanom. V odbor zaveze se je volil stari odbor.

— **Deželnozborske volitve na Goriškem.** Na mesto odstopivših poslancev gg.: prof. Čerina in dr. Lisjaka vršile se bodo nadomestne volitve dne 27. in 28. t m. Prvo poslansko mesto pripada kmetski skupini goriške okolice, drugo pa veleposestnikom Kandidatom za kmetsko skupino se je postavil č. g. Blaž Grča, župnik v Šempasu, kandidatom veleposestnikov pa gospod Ant. Klančič, veleposestnik in župan v Podgori.

— **Samoslovenski ulični napisi v Ljubljani.** Te dni pričeli so pribijati po mestu samoslovenske ulične tablice.

— **Desetletnica «Delavskega bralnega društva» v Idriji** vršila se je prav slovesno minolo nedeljo. Vspela je vrlo lepo in obila udeležba je pokazala, da društvo uživa simpatije v vseh slojih idrijskega prebivalstva in to vkljub spletkam, ki so se zadnji čas pojavile napram temu potrebnemu in dobremu društvu.

— **Konjsko dirko** priredi konjerejski odsek c. kr kmetijske družbe kranjske dne 10 sept. v Št. Jerneju.

— **Tatu** so zasačili in prijeli v Leskovčevi hiši na Tržaški cesti v Ljubljani, ko je vlomil v noči od minolega torka na sredo v neko stanovanje in hotel krasti. Tat je Fr. Kežman iz Solkana pri Gorici. Imel je tovariša, ki je pa ušel. Pri Kežmanu so našli devet vitrihov in več pokradenega blaga.

— **Podpore gasilnim društvom.** Za l. 1893. so kranjskem deželnem odboru vplačale 2 % gasilno-stražnega prispevka nastopne na Kranjskem poslujoče zavarovalnice in sicer: „Graška vzajemna zavarovalnica" 1610 gld. 55 kr.; „Slavija" 1346 gld. 71 ½ kr; „Avstr. Phoenix" 734 gld. 23 ½ kr.; „Assicurazioni Generali" 503 gld. 12 kr.; „Francohongroise" 407 gld. 50 kr.; „Riunione Adriatica di Sicurtá" 405 gld. 46 kr.; „North British and Mercantile" 271 gld. 5 kr; „Dunav" 214 gld. 47 kr.; „Fonciere" 208 gld 4 kr.; „Dunajska zavarovalna družba" 207 gld. 36 kr.; „Concordia" 185 gld. 30 kr.; „Unio Catholica" 78 gld. 8 kr.; „Montanska družba" 44 gld. 16 kr.; „Lipska zavarovalna družba" 1 gld. 33 kr.; skupaj 6217 gld. 37 kr. Deželni odbor je na podlagi došlih prošenj dovolil nastopne podpore iz gasilnostražnega zaklada: Kranjski zavezi 500 gld., ljubljanskemu gasilnemu društvu 300 gld., gasilnim društvom v Il. Bistrici, Kropi in Št. Petru pri Postojini po 200 gld., gasilnim društvom v Postojini, Kranji, Mengišu, Gorenjih Gorjah, Črnem vrhu nad Idriji, Žužemperku in Kamniku po 150 gld., gasilnemu društvu v Studencu 130 gld., gasilnim društvom v Dolu, Komendi, Blokah, Senožečah in Predgradom po 120 gld., gas. društvom na Jesenicah, Škofji Loki, Brdu, Železnikih, Litiji, Vrhniki, Radoljici, Zagorji na Krasu, Spod Šiški, Št. Vid pri Ljubljani, Begnje, Viču-Glincah, Vipavi in Bizoviku po 100 gld., gasilnim društvom v Staremtrgu pri Ložu, Domžalah, Kočevji, Dovjem, Dolu, Šmartnu pri Litiji, Tržiči, Planini, Novemmestu, Dol. Logatcu, Bledu in Višnjigori po 80 gld., gas. društvom v Borovnici, Horjulu, Kranjski gori, Št. Vidu pri Vipavi in Beli peči po 70., gasilnima društvoma v Srednjivasi pri Kočevji in Cirknici po 60 gld., gasilnim društvom v Staremlogu, Št. Jerneju, Gradacu, Mokronogu, Koprivniku, Dolenji vasi pri Ribnici, Dolenji vasi pri Cerknici, Rakeku, Toplicah, Nemški Loki, Št. Vidu pri Zatičini, Cirkljah pri Krškem in občini Velika Loka po 50 gld., gasilnima društvoma v Svetlem Potoku in Verdu po 30 gld., gasilnemu društvu v Morovcu 20 gld., skupaj 6740 gld.

Anarhisti.

Caseria so usmrtili, ali s tem anarhizmu še niso naredili konca. Izvedelo se je mej drugim, da se pripravljata dve zaroti proti ministerskemu predsedniku Dupuyu na Francoskem. Jedna zarota se je osnovala na Španjskem. Trije anarhisti v Barceloni bili so odbrani, da umore francoskega ministerskega predsednika, ko pride v toplice Vernet-el-Bain. Španjska policija je pa vse poizvedela in naznanila francoski policiji. Druga zarota se je osnovala na Francoskem, ali tudi glede poslednje našli so vse udeležnike.

Dupuy je v toplicah nevarno bolan. Značaj njegove nenadne bolezni se pa nekak prikriva. Govori se pa, da bolezen izvira iz otravljenja. Anarhisti so ga menda hoteli zastrupiti. Francoska policija pač zasleduje anarhiste, ali posebne sreče pa nima. V Parizu je blizu štiristo dobro plačanih tajnih policijstov, ki imajo pred vsem nalog zasledovati anarhiste. Noben teh uradnikov pa ni bil tako spreten, da bi prišel v kake anarhistične kroge in kaj natančnega poizvedel. Če semtertja kateri pride v dotiko z anarhisti, ali ga naposled anarhisti vodijo za nos. Posebno veliko veselje je bilo, ko je pariška policija dobila na svojo stran nekega krčmarja, pri katerem so se

običajno shajali anarhisti Obljubil je policiji, da bode jim pripeljal v roke mnogo nevarnih anarhistov. Pomagal je sprva res, da so prijeli več oseb. Naposled je pa izvabil veliko denarja od policije in pobegnil. Z zaprtimi osebami pa policija tudi ni nič boljši, ker je preiskava pokazala, da so nedolžne, ali vsaj dokazil ni nobenih proti njim. Sodi se, da je dotični krčmar se dogovoril z anarhisti, kako bode opeharil policijo in napravil zmešnjavo.

Kje je Pavel Reclus? tako sedaj poprašujejo. Čudno je, da je nakrat minul. Še bolj je pa čudno, da je policija ni že poprej prijela. Po Parizu govore, da se ima za svobodo zahvaliti visokim osebam, s katerimi je bil v najboljšem prijateljstvu. Tako so ga dolgo nekateri ministri in senatorji varovali pred policijo.

Caserio je mrtev, pred usmrtenjem ni kazal onega poguma, kakor nekateri njegovi somišljeniki poprej. Pri njegovem usmrtenju se je pa pokazala nravna sprijenost boljših krogov francoskih. Na morišče so se pustili le boljši ljudje, ki so za to dobili dovoljenje. Ko je Caseriova glava odletela, so ploskali kakor v kakšnem gledališči. Tako počenjanje pač ni vredno velicega francoskega naroda.

Župan v Monte Viscontiju v Italiji je dobil deset pisem iz Milana, Genue, Ravene, Bologne in Palerma, v katerih se mu naznanja, da se je 150 tovarišev zarotilo, da bodo Caseria krvavo maščevali. V Rimu se po ulicah dobe slednji dan napisi z ogljem po hišah: „Živel Caserio, Živela anarhija!“ V Neapolju na Laškem prijeli so dva dečka, pri katerih so našli več anarhističnih pisem, iz katerih je vidno, da se je pripravljal napad na francoski konzulat. Sedaj policija in vojaki stražijo francoski konzulat in druga javna poslopja v Neapolji in Rimu.

V Berolinu so te dni zaprli na 40 anarhistov. Ti anarhisti so se shajali na nekem vrtu in imeli posvete za svoje delovanje. V njih stanovanjih našli so dve še nenapolnjeni granati, več priprav za vlomljenje v hiše, razstrelila, kompromitujoča pisma. Najhuje se je upiral policiji neki Schäwe, ki je celo več policistov obstrelil.

Sedaj se je že tudi marsikaj natančnejega zvedelo o znani nesreči ob poroki carjeve hčere v Peterburgu. To je tudi delo anarhistov, ki se v Rusiji imenujejo nihilisti. Francoska policija je bila naznanila ruski, da je več anarhistov odšlo iz Pariza v Rusijo z namenom, da napravijo kak atentat. Več francoskih tajnih policijstov šlo je v Peterhof, da je ondu stražilo.

Vse to pa ni moglo preprečiti zločinstva. Nihilisti so bili podžagali most in konji z vozom pali so precej globoko v vodo. Ženin in nevesta sta se baje nevarnejše poškodovala, nego so povedala vladna poročila. Več anarhistov so pa tedaj zaprli. Nekatere so pa bili baje že prijeli v Berolinu na potu v Rusijo.

V Parizu je te dni neki sodarski pomočnik Albert Dodey napal policista Valesdana, ki je bil na straži. Poškodoval ga je nekoliko z nožem v prsi. Napadovalca so prijeli. Ko so ga držali, je kričal, da bodo že še Kazimira Periera in Dupuya poslali na boljši svet. Pri zaslišanji je napadovalec povedal, da je anarhist. Policijsta je hotel umoriti, ker je mislil, da je tisti, ki je prijel anarhista Henryja, pa se je zmotil.

V Milanu so dne 19. t. m. spustili anarhisti v zrak mnogo rudečih balončkov z anarhističnimi napisi. Dne 20. se je pa vzdignil velik zrakoplav (balon) s črno zastavo, in napisom: „Živel Caserio — Živela anarhija!“

Policija je v Rimu zasledila cel anarhističen laboratorij. Neki zaprti anarhist je izpovedal, da je laboratorij v neki predmestni hiši, kjer stanuje znan razprodajalec časopisa Clary. Jeden tajnih policistov napravil se je takoj k temu prodajalcu časopisov. Razgovarjajoč se ž njim o raznih stvareh, predstavil se mu je kot anarhist. Clary je dobil kmalu zaupanje vanj in mu je pokazal laboratorij, kjer so našli cel kup bomb, več kemikalij in pet ljudij, ki so delali bombe.

Tukaj je bila velika peč za topljenje kovin in pa livnica. Policist je seveda odšedši poiskal stražnike in z njim se povrnil. Zaprli so Claryja in onih pet ljudij, ki so delali v laboratorji. Preiskava je baje že razkrila, da se je nameraval atentat na Crispija.

Na Dunaji obsodili so v trimesečno ječo nekega Bačka, ker je na vso moč proslavljal Caseria in skušal mej delavci razširiti anarhizem

V Čikagi so pa tudi mnogo oseb zaprli, ko se je izvedelo, da se pripravlja mnogo anarhističnih atentatov. Policija pa še vedno išče anarhističnih tovarišev, kar je pa v velikem mestu težavno.

Zakon proti anarhistom se je v senatu odobril, ali zbornica poslancev pa ni zanj. Moral se bode močno predelati. Sploh pa v tem zasedanji ameriška zbornica poslancev o tem zakonu še ne bode sklepala. Američanom se ne mudi tako sklepati izjemnih zakonov proti anarhistični nevarnosti, kakor Evropcem.

— **Umor ruskega admirala.** Načelnik pristanišča v Kronstadtu admiral Razvozov je iz službe odpustil uradnika Peninskega, ki je zaradi lova zanemarjal uradne posle. Odpuščeni uradnik se je sklenil maščevati Ko se je dne 17. t. m. peljal admiral v pristanišče, je Peninski zaklical: „Ustavite!“ Voznik je ustavil in Peninski je s puško ustrelil admirala. Puško je poprej imel skrito pod plaščem. Admiral je smrtno ranjen še pokazal na morilca rekši: „Primite ga!“ ali morilec se je sam ustrelil poprej, nego so ga mogli prijeti. Admiral je tudi kmalu izdihnil dušo. Admiral je zapustil vdovo in pet otrok.

— **Strela.** Dne 17. t. m. so pri Lučah na Štajerskem posestnik Pavel Kure, njegov sin in njegov hlapec spravljali seno. Ko je prišla nevihta, stopili so pod neko drevo. Strela je udarila v drevo. Hlapec in sin sta bila takoj mrtva, gospodar pa močno omamljen.

— **Z zvonika je padel** osemletni deček Avgust Zalobny v Kunstadtu na Moravskem, in se tako poškodoval, da je precej umrl.

— **Zastrupila sta se** v Zagrebu lekarničar Antini iz Zadra in njegova 15letna zaročnica, hčerka iz spoštovane rodbine. Trupli so našli v tesnem objemu. V nekem pismu sta samomorilca izjavila, da srečno umrjeta.

— **Štrajk.** Kondukterji in vozniki pri tramvaji v Budimpešti mislijo začeti štrajk, ako se jim plača ne povekša in skrajša čas za delo.

— **Samomor pred porotnim sodiščem.** V Kataniji so obsodili dne 18. t m zaradi roparskega umora nekega Bostjana Agato v 30letno ječo Zatožba se je opirala na ovadbo nekega poslanca. Obsojenec je parkrat zakričal, da ni kriv, potem se zaletel s tako silo trikrat v steno, da je bil takoj mrtev.

— **Strogo proti pijancem** postopa mestni načelnik v Peterburgu. Nedavno sta trčila dva parnika na Nevi, ker so bili brodarji pijani, in je jeden parnik se potopil. Mestni načelnik je brodarjem prepovedal, da nimajo nič več služiti na ladijah in jih jn iztiral iz Peterburga. Kadar najdejo kacega pijanca, poizvedujejo, kje se je upijanil. Pijanca nekaj dnij zapro, krčmar, ki je dal mu preveč pijače, pa plača 5 do 25 rubljev globe. Če se pokaže, da je večkrat pijancem dajal še pijače, mu pa gostilnico vzamejo.

— **Nesreča v gorah.** Minoli teden je neki dežel. sodišča svetnik iz Sokala šel brez vodnika na goro Gierwt in se ni več povrnii. Najbrž je padel čez kake pečine in se ubil.

— **Mladi tatovi.** Na Dunaji zaprli so te dni tri dečke od 13 do 16 let, ker so po trgu in prodajalnicah kradli denar.

— **Cela hiša štrajka.** Prebivalci neke stare hiše v Mariahilfu na Dunaji so imeli slednje leto štirikrat srečo, da so videli svojega gospodarja. Ob vsakem četrtletji je prišel točno ob določeni uri in vse stranke so morale priti v hišnikovo stanovanje, da plačajo najemnino. Gorje mu, kdor bi le jeden goldinar bil ostal dolžen Takoj se mu je odpovedalo stanovanje. Letos neka učiteljska vdova ni mogla plačati vse najemnine, ker je imela velike stroške zaradi bolezni. Manjkalo jej je deset goldinarjev. Upala je, da jo gospodar počaka, ker mu je mnogo let redno plačevala. Žal da se je motila. Gospodar se je izjavil, da ne mara gostača, ki redno stanovanja ne plačuje, naj se torej le ogleda za drugo stanovanje. Žena je jela jokati. Nerada se je selila iz stanovanja, katerega je že bila vajena. Hišnik je pristopil, položil na mizo desetak rekši: „Če gre le za ta desetak, ga pa jaz dam“. Gospodar se je razsrdil in zakričal nad njim: „Hišnika, ki se proti meni za stranke poteguje, ne morem rabiti, za drugo četrtletje si poiščite drugo službo.“ Tega hišnik ni pričakoval. Obledel je in molčal Stvar se je hitro obrnila. Najprej se je bil oglasil neki bogat tovarnar, ki je imel v najemu celo prvo nadstropje: „Tacega gospodarja, ki tako ravna s svojimi strankami, pa jaz rabiti ne morem in odpovem stanovanje.“ Sedaj so tudi druge stranke odpovedale stanovanje. Sedaj je pa bil gospodar v zadregi. 16 stanovanj imeti nakrat praznih, ni šala. Izgovarjal se je, da je bila vse le šala in se mu čudno zdi, da so ga ljudje napak razumeli. Preklical je odpoved stanovanja učiteljski vdovi in hišnikovo službo in odšel. Nekdo je pa za njem zaklical: „Je li to tudi šala, da niste vrnili hišniku desetaka, gospod baron!“

— **Pokopališče za mahomedance na Dunaju.** Na Dunaji bodo napravili posebno pokopališče za mohamedance. Za to se poganja vojno ministerstvo, ker bosenski oddelki prihajajo semtertje na Dunaj in se torej lahko pripeti, da kak vojak mohamedanske vere umre na Dunaji.

— **Soprogo ustrelil.** Izdelovalec instrumentov Roeder na Dunaji je nekaj časa že ločen od svoje žene. Zadnji čas jo je večkrat hodil nadlegovat, da pojde zopet k njemu. Ko žena ni hotela, je ustrelil z revolverjem na njo v levo stran prsi in jo jako nevarno poškodoval. Ženo so odpeljali v bolnico, moža pa v ječo.

— **Kajenje v prenapolnjenem vagonu.** Na Dunaji je te dni bil obsojen v pet goldinarjev globe neki Jožef Götz, ki je v prenapolnjenem vagonu užigajoč tobak vrgel proč še goreč užigalen klinček, da se je užgala obleka neke gospe. sodnik je videl v tem prestopek zoper telesno varnost.

— **Predrzna tatica.** V Trstu je te dni prišlo v neko stanovanje šestnajstletno dekle poprašat po neki ženski. Videč, da so le trije majhni otroci doma, je jela stikati kar po omarah, kjer je bil skranjen denar. Ko je mlada tatica že več reči nabrala, pride gospodinja s trga Gospodinja je poslala po stražarje, ki so mlado tatico odpeljali v zapor.

— **Utonila** sta blizu Ptuja jednajst- in devetletni sin sedlarja Alojzija Zemljariča. Kopala sta se, ali je deroča voda oba odnesla. Plavati pa nista znala

— **Čudna afera.** Neki pijonerski častnik aktivne vojne v Budimpešti je obdolžil nekega honvedskega nadporočnika, da se peča s tem, da seznanja bogate aristokrate za plačilo z mladimi dekleti. S to stvarjo se bode v kratkem pečalo častno sodišče. Ker pa pijonerski častnik najbrž ne bode mogel točno dokazati, bode več dvobojev. Honvedski častnik misli poklicati na dvoboj dotičnega pijonerskega častnika in vseh njegovih dvanajst prič.

— **Žrtva lovskih tatov.** V gozdih kneza Esterhazyja v Mannersdorfu so te dni našli ubitega višjega logarja Janez Pfeiferja in oropanega. Roparji, najbrž lovski tatje, so mu vzeli puško, čevlje in celo nogovice. Zdravniki so konstatovali, da logar ni precej umrl, temveč je morda cel dan ležal s svojimi smrtnimi ranami v gozdu.

— **Nesreča v laboratoriju.** V Vorderhufenu v Prusiji se je v laboratoriji, v katerem so se izdelavale snovi za umeten ogenj, vnelo z velikim razpokom Tri osebe so mrtve, gospodar in šest druzih oseb pa nevarno ranjenih.

— **Blazen sopotnik.** Mej Aupe in Müllheimom na Badenskem je v železniškem vagonu, v katerem je bilo tudi več žensk. zblaznel neki zobni zdravnik. Slekel se je do nazega in potem začel z ustno harmoniko zabavati sopotovalce. V Müllheimu so ga prepeljali v bolnico, kjer je pa jel besneti. Potolkel je več strežajev in ubežal. Le s težavo so ga zopet vjeli in mu oblekli prisilni jopič.

— **Knez Borghese.** Italijanski knez Borghese je bil zagazil v velike dolgove. Moral je prodati celo bogato svetovnoznano zbirko svoje hiše. Kakor se pa kaže, se bode pa zopet opomogel Njegova sinova sta se jako dobro oženila. Starši je vzel bogato Amerikanko, ki ima 20 milijonov lir dote in mlajši pa hčer bogatega kneza Aleksandra Torlonia.

— **Sveteča krona.** Johorski sultan je dal napraviti novo krono, ki kar se tiče bleska presega gotovo vse druge. Nima pa še toliko drazih kamenov, temveč je narejena iz majhnih električnih svetilnic, ki napravljajo velikanski efekt.

— **Predrzni tatovi.** V Wiener Neudorfu so tatovi pristavili pri farovži lestvico in zlezli v župnikovo spalnico. Ukrali so zlato uro in nekaj drugih dragocenostij in odšli. Župnik se ni zbudil, ko so kradli, kar je morda še njegova sreča, in nočni stražniki jih tudi niso zapazili.

— **Strela.** Tudi v Draždanah na Saksonskem so letos hude nevihte. Te dni je ubilo nekega moža, ki je bil pri delu novega mosta

— **Nevihta in toča v Zagrebu.** Minoli petek je bila v Zagrebu huda nevihta s točo. S paviljona Narodne kavarne je odneslo streho in prevrglo ondu nekaj stolov, ter težko klop vrglo na mizo. V okolici zagrebški pa toča ni posebne škode napravila, ker je šla mej dežjem.

— **Nevihta v Trstu.** V torek se je ulila v Trstu ob 11. uri silna ploha in je mej dežjem padala toča in je v bližnji okolici večkrat treščilo. — Dne 18. t. m. je pa toča precej škode napravila na grozdji okrog Kopra.

— **Velika nevihta v Budimpešti.** Dne 17. avgusta je bila velika nevihta v Budimpešti na Ogerskem. Naliv in pa toča napravila sta mnogo škode. Več stanovanj je voda zalila in so se prebivalci morali preseliti. Jeden kanal se je podrl in je vsled tega na jedni najživahneji cesti se ustavil ves promet.

— **Poboj v Bagnu.** V kaznilnici v Bagnu so se stepli napolitanski in sicilijanski kaznjenci. Če tudi so pazniki mirili, vendar je jeden mrtev, 7 smrtno poškodovanih in 23 težko ranjenih, 29 kaznjencev pride v preiskavo.

— **Vjet ropar.** V Paternu blizu Catanie prijeli so nevarnega roparja Malille-ja. V začetku tega leta so ga bili prijeli zaradi ropnega umora. Kjer se je delal blaznega, prišel je v blaznico. V marci je iz blaznice ušel. Od tega časa je ropal in pobijal od kraja. Osem ljudij je pobil in oropal in se ga je vse balo.

— **Poslanec — načelnik roparjev.** Na Grškem bili so zaprli poslanca Takisa, ker je bil na sumu, da je v zvezi z roparji. Poslanec se je pa znal tako izgovoriti, da ga je porotno sodišče oprostilo. Sedaj je pa neki časopis prinesel pismo, katero je pisal dotični poslanec roparjem, kateri so obsojeni. Zaradi tega se najbrž preiskava proti njemu ponovi. Iz teh pisem je vidno, da je poslanec več tisoč dobil od roparjev, da jih je podpiral.

— **Požari na polji** so letos pogosti na Hrvaškem. Dne 6. t. m. je v Jovanem pri Cepinu se unela mlatilnica in je zgorelo tudi 70 vreč ovsa. Škode je 6000 gld. V Erdeviku je podoben požar napravil 12000 gld. škode. v Privlaki so kmetu Štefanu Šajnoviću zgoreli skoro vsi poljski pridelki.

— **Čudne sanje.** Uradniku ruskega pomorskega ministerstva Luhavskemu se je neko noč sanjalo, da pade z neke ladije v morje in utone. On je bil tako prepričan, da se to zgodi, da je ukazal soprogi, ko je odhajal od doma, da naj kupi črno obleko. Ta uradnik se je res potopil, ko se je ponesrečila ladija „Vladimir“. Vse se je godilo blizu tako, kakor je on pravil, da je videl v sanjah.

— **Utonil** je v Trstu 38letni Ernest Prelesnik, vodja neke razstavnice učenih psov. Njegovo truplo so ribiči našli v morji. Ne ve se, je li se ponesrečil, ali sam skočil v morje, ker je bil v slabih denarnih razmerah.

Vsakdo naj se ob času, ko preti nevarnost kolere, natančno pouči, kaj je kolera, katera sredstva so zoper njo in kakšni so uradni predpisi za varstvo, katerih se ima vsakdo držati; to da potem vsakemu tolažilo, da je neko varstvo proti koleri in da se vsakdo sam lahko varuje bolezni pri pametnem življenji. — Pred vsem naj se pazi na želodčno prebavanje, zaprtje in posebno na drisko. Zdravo prebavanje se obdrži v modrem življenji, opustitvi težkih jedil in drugih za prebavanje škodljivih rečij, zlasti prehlajenja želodca in vsako drugo prehlajenje. Zdravo prebavanje pospešujejo močno obče znane Marijaceljske želodčne kapljice lekarja C. Brady-a. Marijaceljske kapljice so pri slabem prebavanju najboljše in vže veliko let najljubše domače sredstvo, zlasti kot prva pomoč pri hitrem obolenji. Dobe se v lekarnah steklenica (te morajo imeti podpis C. Brady) z navodilom á 40 kr. in 70 kr. (28)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 18. avg. t. l.: 67, 49, 12, 19, 47.

V Trstu dne 18. avg. t. l.: 67, 71, 75, 88, 13.

V Pragi dne 22. avg. t. l.: 38, 58, 42, 44, 70.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14 avg. 1894. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 5·— kr., ječmen gld. 5·— kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 6·40 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetji. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (7)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Velika levovska loterija. **2024 dobitkov**

glavni dobitki: (3)

60.000, 10.000, 5.000 gld.

v gotovini z le 10 % odbitkom.

Levovske srečke à 1 gld. priporoča v Ljubljani: J. C. Mayer in Aleks. Gruber, glavna zaloga tobaka.

Odgovorni urednik: August Pucihar.— Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.